

Költségtani ismeretek

Reagálási fok

A termelési költségek csoportosítása a termelés terjedelmével

- A költségeket aszerint is vizsgálhatjuk, csoportosíthatjuk, hogy
- a termelés változásával azok hogyan változnak.
- Ez a különböző gazdasági döntések előkészítésénél játszik fontos szerepet.

Költségváltozási tényező (reagálási fok)

- A termelés mennyiségi változása és az egyes költségcsoportok közötti összefüggést **fejezi ki**.
- **ez a mutatószám** megmutatja, hogy
 - a költségek összege milyen mértékben követi
 - a termelés volumenének változását.

Költségváltozási tényező (reagálási fok)

költségváltozás %-ban
termelés volumenváltozása %-ban

Költségváltozási tényező (reagálási fok)

- A mutató tehát kifejezi, hogy
- a termelés egy százalékos változása
- a költségek milyen mértékű
- változását vonja maga után.

Állandó vs változó költségek

- Ha a költségeket aszerint vizsgáljuk, hogy
 - azok miként reagálnak
 - a termelés mennyiségi változására,
 - a kapacitás növekvő kihasználására,
- két alapvető csoportba soroljuk a költségeket:
 - állandó költségeket és
 - változó költségeket.

Állandó költségek

- A termelési költségek egy része
 - függetlenül a termelés volumenétől –
- viszonylag állandó összegben jelentkezik.
- **az állandó költségek**
 - a tevékenységi volumen jelentős változása nélkül-
- **a vizsgált időszakban változatlanok**

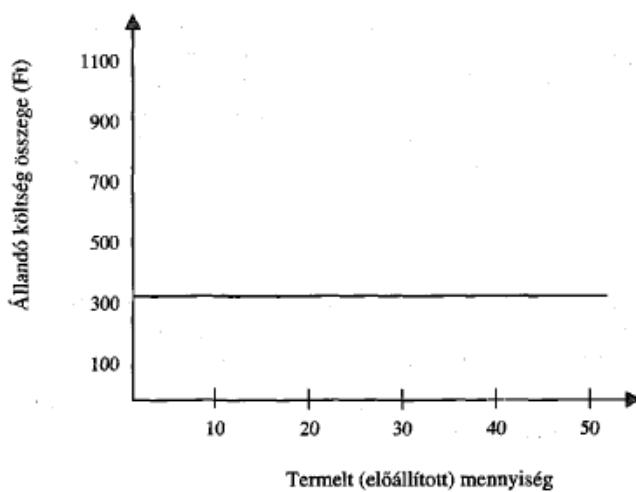
Állandó költségek

- ha a termelés volumene egy határt elér,
- a termelés csak ezen költségek ugrásszerű növekedésével valósítható meg.
- Ilyen költség például
 - a tárgyi eszközök értékcsökkenési leírása, a munkahelyek fűtésének, világításának költsége, stb.

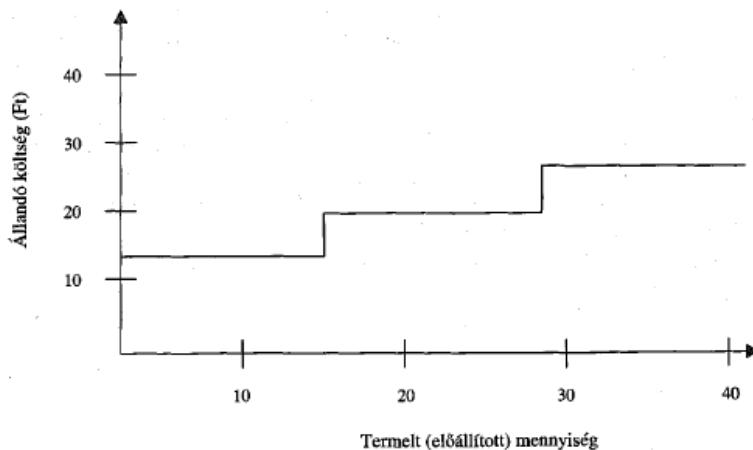
Állandó költségek

- Újabb eszköz beállításával tehát megnő az értékcsökkenési leírás összege,
 - ezen a szinten - adott intervallumban - állandó marad.
- Emiatt a költségeket **lépcsőzetesen változó költségeknek,**
- **illetve viszonylag állandó költségeknek is nevezik.**
- **itt a költségváltozási tényező nulla**

Állandó költségek

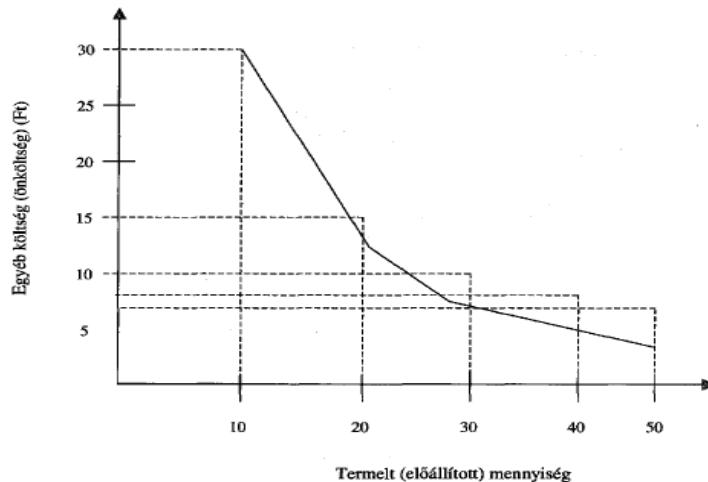
Lépcsőzetesen változó költségek

Állandó költségek

- Az összegükben állandó költségek
- a termékegységre vetítve degresszívek,
- vagyis növekvő termelés esetén
- önköltségcsökkenés következik be.

Állandó költségek termékegységre vetítve

Állandó költségek

- Amennyiben a meglévő termelési kapacitások kihasználása alacsony színvonalú,
 - úgy termékegységre vetített összegük jelentős,
- vagyis a termékjövedelmezőség romlik.

- Folyamatosan vizsgálni kell
 - a fix költségek fedezetét.

Állandó költségek

- Előfordul az is, hogy a termelés csökkenése, megszüntetése miatt
 - eszközök feleslegessé, kihasználatlanná válnak.
- Ezen eszközök állandó költségének nincs termékfedezete.
- Ezt a költséget **költségremanenciának** (költségvisszamaradásnak) nevezük.

Változó költségek

- Azok a költségek, amelyek a tevékenység volumenének változásával együtt valamilyen arányban megváltoznak.
- Az összegükben változó költségeken belül
 - a reagálási fok alapján –
- **négy csoportot (költségtípust) különíthetünk el.**

Változó költségek

A változó költségek lehetnek

- teljesen arányosan (proporcionálisan),
- arány alatt (degresszíven),
- arány felett (progresszíven),
- regresszíven

változó költségek.

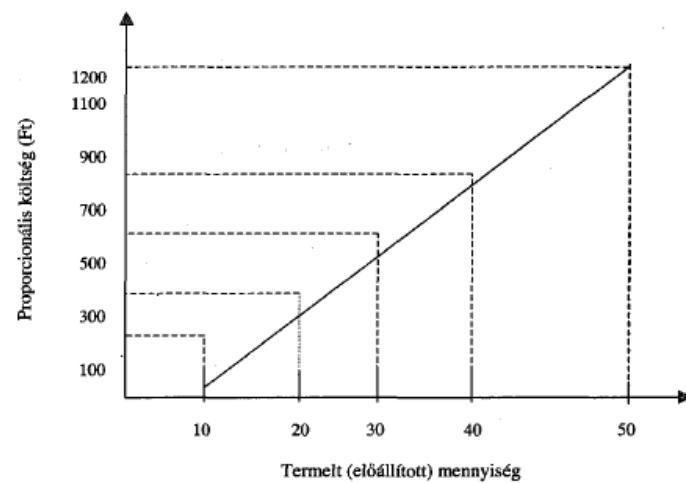
Proporcionális (vagy lineárisan változó) költségek

- a termelés volumenének változásával arányosan változnak,
- vagyis a tevékenység egységnyi volumenének növekedése esetén
- minden ugyanakkor mértékű költségnövekedés következik be
- az egységgöltség
 - (termékegységre vetített költség)
- nem változik

Proporcionális (vagy lineárisan változó) költségek

- Az arányosan változó költségek költségváltozási tényezője egy,
- ugyanis a termelés volumenének változásával
- azonos mértékben változnak
- az e csoportba tartozó költségek.

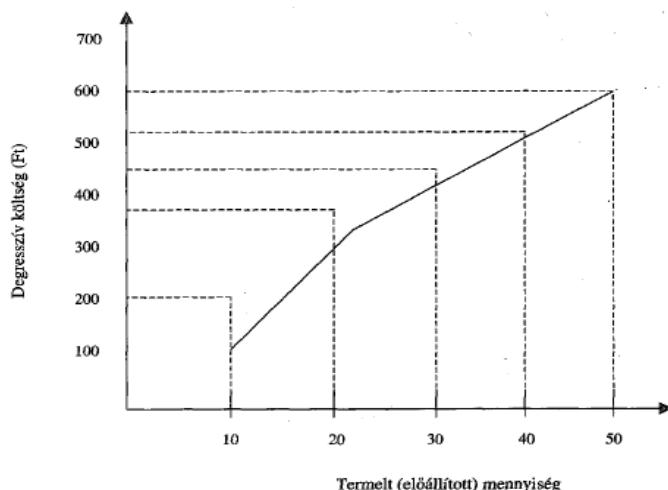
Az arányosan (proporcionálisán) változó költségek alakulása

Az összegükben degresszíven változó költségek

- a termelés volumenének növekedése esetén
- növekednek, de kisebb mértékben nőnek, mint a termelés volumene.
- költségváltozási tényezője „0-1” között van,
 - ugyanis a termelés változásával a költségek is változnak
 - de a változás mértéke nem arányos (nem proporcionális) a termelés változásával,
 - annál kisebb mértékű

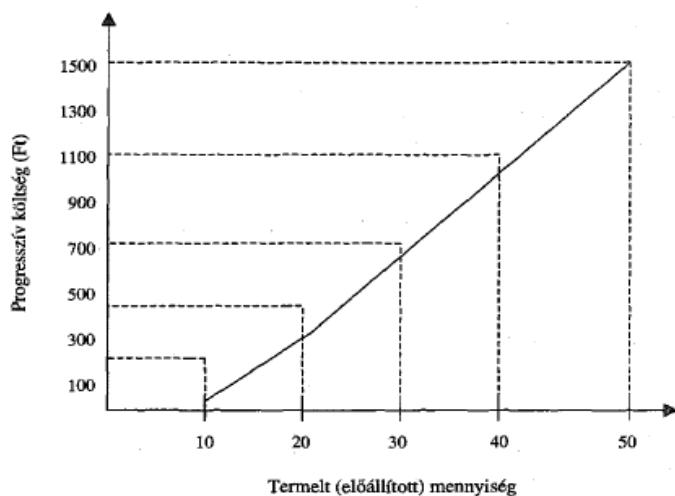
Az összegükben degresszív költségek alakulása

Az egyenes arány feletti - azonos progresszív - költségek

- azokat, amelyek a termelés
- volumenét meghaladó mértékben növekednek,
 - a termelés 1%-os növekedésére 1%-ot meghaladó költségnövekedés jut
- Ilyenek például
 - a progresszív békrek, túlórák utáni pótlékok, stb.
- A progresszív változó költségek
 - költségváltozási tényezője egy felett van

Az összegükben progresszív költségek alakulása

Progresszív költségek

- A progresszív költségek termékegységre jutó összege önköltségnövelő,
- Így e költségcsoportba tartozó költségek nem kedvezőek
- Üzemgazdasági szempontból csak akkor fogadhatók el,
 - ha azok nem emésztik fel a már megtermelt jövedelmet.
- Gyakran ezek a költségek a vállalkozás szervezetlen volta miatt jelentkeznek.

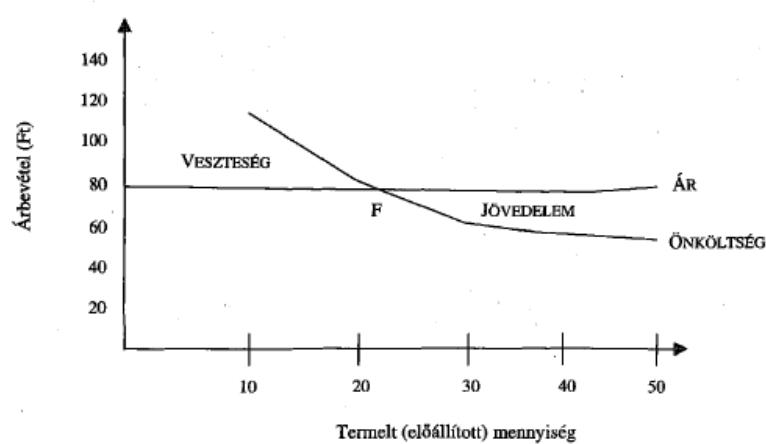
A regresszíven változó

- Az a jellemző, hogy a tevékenység volumenének növekedése hatására ezen költségek csökkennek.
- A gyakorlatban eléggé nehéz ilyen példát találni, de előfordul,
 - hogy a termelés növekedése miatt nő
 - a még hasznosítható hőenergia és ennek következtében csökken a fűtési költség összege.

Költségfüggvények

- A termelés és a költségek kapcsolatát különböző költségfüggvényekkel is leírhatjuk.
- Segítségével vizsgálhatjuk
 - egy-egy költség viselkedését a termelés volumenének változásával összefüggésben,
 - az összes költség változásának elemzésére is.

Az ár és önköltség kapcsolata

Termelési tartományok

- az összes termelési költség,
- a termelés volumene,
- az ár és önköltség ismeretében
 - meghatározhatjuk
- a termelés mennyiségének azon tartományait,
 - ahol a veszteség,
 - illetve a jövedelem keletkezik.

Fedezi pont (F)

- azt jelzi, hogy az adott termelési szinten sem jövedelem, sem veszteség nem keletkezik.
- A fedezi ponthoz tartozó termelést
 - a minimális termelésnek, másnéven
 - kritikus termelésnek,
 - azaz a termelés kritikus pontjának is hívjuk.

Fedezi pont (F)

- a fedezi pont különböző tényezők hatására elmozdulhat.
- Az áraknak meghatározó a szerepük.
 - termék ára,
 - de a termelőeszközök árai változhatnak
- A költségek változását egyéb tényezők (pl. bérrek) változása is okozhatja.

A költségváltozási tényező mértéke

- az állandó költségeknél „0”, mivel állandók maradván, a termelés változását „0” mértékben követik;
- a proporcionálisan változó költségeknél „1”, mivel a termeléssel arányosan változva egyenes („1”-es) arányban követik a termelés változását;
- a degressíven változó költségek nél „0-1” között van, mivel a termelés változására változnak (tehát nem „0”), de kisebb mértékben (tehát nem „1”-et, azaz arányosan) mint a termelés változása;
- a progressíven változó költségek költségváltozási tényezője „1” felett van, mivel jobban emelkednek mint a termelés;
- a regressíven változó költségeknél pedig „mínusz” előjelű szám, „0-1,” között.